

Fulgor i declivi de la cobla orquestra

Text > JOSEP PUJOL I COLL

Il·lustració > XAVIER ROQUETA

Vaig escoltar el senyal d'alerta al documental *L'home orquestra*, que resseguia la vida d'un músic català amb una impressionant trajectòria professional, Jesús Moreno Peyron, molt representatiu del que ha estat l'ofici de músic al segle xx. Cap al final, el protagonista, ja retirat, hi afirmava: «Només queden quatre orquestres a Girona, això s'ha acabat».

Al principi fou la cobla, un artefacte perfeccionat per Pep Ventura a Figueres que aviat es va demostrar d'una eficiència formidable per als balls de plaça. Durant el segle xx les noves modes van ser com tsunamis successius per a aquesta formació, però que va saber surfejar amb elegància. Els onze membres que com a cobla sonaven estrepitosos i solars a plaça, podrien reconvertir-se en una orquestrina dins l'envelat, si els músics eren prou professionals com per ser multiinstrumentistes i adaptar-se als estils que a cada nova festa major el jovent anava sol·licitant. I ho van fer. Naixia el concepte de cobla orquestra, amb exemples longeus sota els quals han ballat i festejat avis, pares i fills: Els Montgrins (1884, Torroella), La Principal de la Bisbal (1888, la Bisbal), La Selvatana (1913, Cassà de la Selva), L'Amoga (1947, Vidreres), La Maravella (1951, Caldes de Malavella) o La Costa Brava (1956, Palafrugell). No hi havia festa major de categoria sense alguna d'aquestes cobles de dia i orquestres de nit.

El que està passant actualment no deixa de ser una altra forma de desaparició d'oficis devorats per les màquines. Com els electrodomèstics o la robotització de les empreses, en música també s'han trobat maneres que calgui un sol treballador on abans se n'havien de menester deu. Avui, onze músics dalt d'un escenari són un luxe antiquat que molts

ajuntaments només contracten encara com a acte de militància, en favor d'un model de festa tradicional que a algunes noves generacions els costa d'entendre. Ja fa anys que les sardanes són cada vegada més testimonials als programes de festes majors, per bé que tenen el premi de consolació dels aplecs. Qui trencarà una llança per la cobla orquestra, davant la temptació de bescanviar-la per un DJ o pel grupet musical de moda, que resulten més populars i fins i tot més barats?

El que està passant actualment no deixa de ser una altra forma de desaparició d'oficis devorats per les màquines

Fer de músic

Deu tenir raó Jesús Moreno Peyron, l'home orquestra, quan diu que el seu és un món d'herois crepusculars, a punt de ser engolits per la història. Per tal que hi romanguin si més no encapsats, el Museu de la Mediterrània ja fa temps que va endegar el projecte «Fer de músic», coordinat pel músic Jordi Molina i la documentalista Eva Ramió, un programa de recuperació i divulgació del patrimoni de les cobles orquestra.

Algunes de les entrevistes a aquests músics ja estan disponibles al canal YouTube del Museu. També és molt recomanable el blog mantingut pel músic Josep Loredó Moner (<http://fotosformacionsmusicalscatalunya.blogspot.com>), on ha anat aplegant una documentada col·lecció de fotos i notícies de moltes formacions musicals catalanes, vigents i desaparegudes. Veient-hi la riquíssima tradició d'agrupacions, especialment gironines, conclou que sí, que el temps és un caníbal.